

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALĂ A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

On. Direcțiunea Liceului M. Nicoară

Arad

dactor
mian Tudor.

Noui constatări catehetice

Au început să ne sosească din protopopiate rapoartele și procesele verbale încheiate cu prilejul conferințelor catehetice din toamnă. Din cele cinci dosare destul de voluminoase, unul singur pare foarte redus și vădit anemic. Ii lipsesc atât procesul verbal despre cele petrecute cât și temele ce aveau preoții-cateheți să le lucreze. În termeni vagi și generali se spune doar că s'a ținut conferința după prevederile obicinuite „fiind prezenți toți preoții-cateheți”.

Mult ne-ar bucura dacă această afirmație s'ar fi dovedit prin acte, așa cum se confirmă din celelalte patru tracte.

Deocamdată rămânem la această constatare. În viitor ne vom convinge personal ținând a participa în acel tract ca delegat central.

Cea dintâi cerință pentru asigurarea reușitei conferinței așa - credem noi - este fixarea ei printr'un program din care nu poate lipsi niciun moment indicat prin ordinele superiorității bisericești și mai vădit trimiterea acestui program centrului eparhial spre știre ori eventuală participare.

Al doilea imperativ categoric este fără îndoială lucrarea temei designate de către toți preoții cateheți. Excepție poate face numai recenzentul designat, care cuprinde într'o sinteză toate temele studiate și predate lui de către șeful tractual cel puțin cu două săptămâni înainte de data conferinței.

Pentru conferința catehetică din toamna anului școlar prezent s'a fixat încă din primăvară tema: Necesitatea religiei în viața socială. Acest subiect s'a dat de autoritatea centrală cu intenția ca fiecare preot să adâncească problema în complexul și părțile ei cu referire la actualitate.

Spre lauda lor să le fie, trei preoți din diferite protopopiate, cari însă toți pentru întâia dată participă la aceste conferințe, au-

xiliare de frunte ale învățământului nostru religios, s'au achitat de această datorie didactică cu lucrări vrednice de a vedea lumina tiparului și a fi date publicității ca model de lucrare catehetică.

Aceste trei teme intrate din protopopiatele Arad, Gurahonț și Pecica sunt adevărate tratate de specialitate, rezultate ale unor serioase cercetări cu aparat științific, însoțite de ostentive adnotări bibliografice, dovezi meritoase de muncă pedagogică ale harnicilor noștri cateheți.

Doar scopul acestor teme date din centru este de a ține la curent preoțimea cu rezultatele științelor de învățământ: pedagogia, pedologia și sociologia. Aceste trei științe cu rezultatele lor pozitive întregesc în mod binefăcător cunoștințele noastre din domeniul teologiei.

Conferințele catehetice dintru început au urmărit o împropătare și amplificare ale cunoștințelor didactice și metodologice câștigate de cateheți în anii de studiu academic, respective de institut teologic.

Catehetul nu poate rămâne la rezultatele pe care le-a atins pedagogia în anii lui de școală superioară. Evoluția științelor trebuie urmărită prin lecturi sistematice și mai vădit prin participare la întruniri de specialitate. Chiar dacă întâia cerință lasă de dorit în urma multiplelor îndatoriri duhovnicești pe cari preotul le plinește în enoria sa, cea de a fi prezent la conferința catehetică și a lucra temele, date pentru aceasta, se poate satisface pe deplin. Cel care stă deoparte dela acest obligament merită să supoarte consecințele legale disciplinare.

„Instrucțiunile” date cu ordinul ven. Cons. Eparhial Nr. 761-1929 cer categoric și obligator în punctele 1 și 2 zicând: „Conferințele catehetice se vor ținea în chip obligator, în fiecare protopopiat odată la an” și că „este îndatorat a

participa la ele fiecare preot, care nu are dispensație definitivă dela funcția de catihet“.

Dispense dela funcția de catehet pe acest an școlar nu s'a dat nici unui părinte, așa că cei absenți și neactivi vor fi urmăriți cum prescriu instrucțiunile în continuare că vor fi cercați, zicând: „Pe cale disciplinară pentru ne-prezentare sau pentru neactivitate la aceste conferințe suferind rigorile legale“.

În trecutul apropiat s'au aplicat pedepse în numerar pentru augmentarea fondului de propagandă eparhial, sume pe care cei cu pricina le-au achitat buni bucuroși, atât pentru absență cât și pentru nelucrarea temelor designate.

În acest an vom urma dispozițiilor legale ordonate și cei culpabili vor fi predați spre judecată organelor competente bisericesti ca cei cari lipsesc dela datorie.

Ne vor întreba însă unii preoți-catiheti, ce măsuri se iau contra șefilor tractuali cari bagatelizează importanța acestor conferințe așa cum se vede din raportul pomenit mai sus sau din fixarea acestor întruniri de specialitate pe zi de târg săptămânal, cum s'a făcut și în această toamnă într'un protopopiat dela care însă nu am primit încă raportul și asupra căruia ne vom opri într'un alt articol cuprizător de constatări catehetice în continuare. — cl. —

„Nu judecați...”

Creștinismul e legea care ne arată cum din traul în comun al tuturor poate rezulta numai binele. Căci nu-l lucru ușor a trăi la olaltă și în dependență unii de alții. Creștinul e în lume, dar nu trebuie să fie din lume, al lumii. Are să se lupte într'un oarecare sens până și cu aproapele său. Și iată de ce. Omul are trei caractere: ceea ce arată că e, ceea ce crede că e și ceea ce e în realitate. În urmare, nu le poți intra la toți în suflet pe aceeași ușă.

E imoral să pândești purtarea aproapelui tău cu singurul scop de a descoperii răul. Descopere-l și părțile bune. Sunt adesea mai multe decât câte le crezi. Dacă vrei să-ți cunoști bine semenul, uită-te în propria ta inimă; iar dacă vrei să știi cum ești, ia seama ce face altul. Faci cam aceleași lucruri: „...tu care judeci pe altul, faci aceleași lucruri“ (Rom. 2-1).

Metalele le cunoști după sunet, iar pe oameni câteodată după discursuri, după vorbe. Dar numai câteodată, nu totdeauna. Căci unii laudă binele dar nu-l fac, iar alții îl fac dar nu aduc vorba despre el. De aci rezultă, că am fi în câștig dacă am obliga pe fiecare să trăiască după cum îl sunt discursurile. Nu pomul cel mai înflorat face roadele cele mai bo-

gate, după cum și roata care scârțâie, e aceea care are nevoie de grabnică reparare. Cel care se întristează și plânge cu tine când ești la necaz, poate fi un prieten de mare preț; prietenul însă, de a cărui adevăritate nu-l permis să te mai îndoiești, e acela care se bucură cu tine când îți merge bine.

Iată de ce nu e lucru ușor a vieții cu oamenii din lume. „Nu judecați...” înseamnă, nu grăbi de rău în dos, nu vă luați după exterior, nu emiteți păreri temerare, pripite și superficiale. Nu mai țin minte care scriitor celebru, avea în biroul lui un scaun pe care nu stătea nimeni, dar care avea pe spetează următoarea inscripție: „Aci stă și ascultă cel absent“.

Prin „Nu judecați, ca să nu fiți judecați“ al Domnului Hristos, sunt îndemnați până și judecătorii legiuitori, să judece bine, cât mai nepărtinitor. „Cine ești tu care judeci pe robul altuia? Dacă stă în picioare sau cade, e treaba stăpânului său...” (Rom. 14-4). Judecata propriu zisă e treabă grea, dumnezelască. Omul, cel mult sfătulește, îndreaptă, ajută la îndreptare. Omul, oricare om, e cerșetorul lui Dumnezeu: „Dă-ne pâinea cea de toate zilele. Dă-ne iertare de păcate;“ cu aceste cuvinte își întinde fiecare pălăria pe la ușa lui Dumnezeu așa cum ne întind unora cerșetorii cei de obște. Omul e mai de grabă cerșetor decât mărinimos dător.

Greu lucru este a judeca, „prin faptul că judecând pe altul, te osândești singur“ (Rom. 2-1). Așa s'a judecat în fața lui Natan și și-a pronunțat sentința asupra sa, David. Un altul am auzit că s'a înșelat în felul următor: „La un colț de stradă, povestea un funcționar pașnic, m'am izbit de un trecător. Crezând că-l o simplă nebăgare de seamă, murmurat ceva și mă grăbi spre casă. După vre-o câțiva pași, așa cum e obiceiul în orașele mari, mi-am adus aminte de ciasornic și m'am plpăit în dreptul buzunarului. Observând că-mi lipsește ciasornicul, măntorsei repede și ajungându-l pe cel de care mă ciocnise, cu cheta dela poartă în chip de pistol îl provocat: „Sus mâinile! Dă-mi ciasornicul!“ Respectivul își desprinsese cu grabă ciasornicul de aur, mi-l întinse și-o luă la fugă. Ajuns acasă, rămăsei încrimentit: ciasornicul meu era pe masă. Il uitasem acasă și prin urmare „jefuisem un trecător nevinovat“. — Aceeași grabă într'un cerc de prieten, unde un preot puse următoarea întrebare: „Mântuitorul a înviat odată un tânăr și altă dată o fată. Unul dintre acești doi, imediat după înviere, a început să vorbească. Ghiciți care a vorbit: tânărul sau tânăra? — Natural că tânăra, eterna și guraliva femeie, ziseră toți cu răutate. — Dimpotrivă, grăi preoțul. A vorbit tânărul.“

Iată dar felul oamenilor de a judeca. Să nu facem pe judecătorii păcii, ci pe îngerii păcii.

Pr. Gh. Perva

Hirotonia, impediment la căsătorie

(Urmare)

Explicația autentică a sf. Scripturi e Tradiția Sfântă. Sfinții Părinți cu scrierile lor formează un izvor remarcabil al Tradiției. De aceea trecem peste mărturiile lui Origen, Tertulian etc., care cer preoților să fie „numai odată căsătoriți“, și care având o doctrină excepțională din punctul de vedere al ortodoxiei, constituie numai o mărturie a atitudinii primelor veacuri creștine în această privință. Și iarăși amintim, numai, pe Climent Alexandrinul (Stromata III 12), care spune că cine se căsătorește a doua oară dovedește că nu vrea să împlinească porunca despre desăvârșirea spiritului; apoi pe sf. Atanasie cel Mare; pe sf. Ambrozio din Milan; pe fer. Ieronim; pe fer. Augustin; pe sf. Grigorie de Nissa. Pe sf. Ciril din Ierusalim, care spune despre cei ce vor să se căsătorească a doua oară, că ar fi mai bine pentru ei să rămână văduvi, căci prin aceasta s'ar face mai plăcuți lui Dumnezeu (Catiheza a IV c. 26). Sf. Vasile cel Mare permite pentru laici căsătoria a doua ca „leac pentru desfrânare“, dar orânduiește pentru aceștia un an de zile de epitimie canonică și cere ca unii ca aceștia să fie opriți a intra în cler. Tot el în can. 6 „condamnă ca fiind desfrânare, orice căsătorie contractată de un cleric după hirotonire și dispune că trebuie să se desfacă“ (Dr. Nicodim Milaș: Canoanele Bisericii ortodoxe, însoțite de comentarii vol. I partea II trad. de Uroș Kovincici și Dr. Nic. Popovici Arad 1931 pg. 325). Nu mai vorbim de sf. Ioan Gură de Aur, care în două cărți („Văduvei tinere“ și „Despre monandrie“) dojenește pe văduvii care nu-s în stare să-și învingă poftele trupești, și vreau să se recăsătorească, vătămând memoria soților răposați. Cartea sa despre monandrie, întreagă este îndreptată împotriva căsătoriei a doua. Deci e firesc ca în omilia sa la epistola I către Timotei 3, 2, să aibe aceeași părere: „Bărbatul unei femei. Nu vorbește (apostolul) așa pentruca să stabilească o lege, ca și când fără aceasta (fără femeie) nu ar putea fi (episcop), ci pentrucă vrea să combată necumpătarea. Căci la Iudei era permis a încheia a doua căsătorie și a avea deci două soții“ (Omilia X la I Tim. 3, 2). Iar în Omilia la Tit (Omil. II la Tit 1, 6) comentează astfel: „Inchide gura ereticilor, care nu primeau căsătoria, arătând că aceasta nu-i vreun lucru greșit, ci atât de cinstit că prin el se poate sui și pe tronul cel sfânt (episcopesc), înfrânând totodată și pe cei nemoderați și neîngăduind să se primească după căsătoria a doua acest oficiu (episcopesc). Căci cine nu a păstrat nicio bunăvoință față de răposata, cum poate fi acela bun conducător? Căror reproșuri nu s'ar expune?“

S'ar putea continua cu alte citate, dar cred că sunt edificatoare comentariile unui Luceafăr al Ortodoxiei tocmai la textele unde sf. Pavel proclamă monogamia absolută și condamnă căsătoria a doua a preoților. Nimeni nu poate contesta acestor scrieri ireproșabil ortodoxe, din epoca patristică, apartenența la sf. Tradiție, inspirată și ea de Duhul Sfânt. *Deci de cea mai autentică autoritate divină.* Așa încât nu mai încapă îndoială că dispoziția n'ar fi de drept divin și că ar trebui pusă între normele disciplinare posibile de modificare. Cine vrea îndreptarea dispoziției că preotul să fie bărbatul unei unice femei, vrea desigur și corectarea sf. Scripturi. Și a sf. Tradiții. Tradiția e curentul care străbate viu și înviează mereu vieața Bisericii. Dar oare *poate Biserica să se contrazică*, hotărînd în aceeași chestiune în două chipuri diametral opuse? Aci nu e vorba doar de „ideia ce-o aveau despre căsătorie capii bisericești în timpurile dintâiu ale creștinismului“ (Dr. N. Milaș: Hirotonia ca piedecă pentru căsătorie trad. de S. Dragomir Sibiu 1907, pg. 4), ci de asistența sf. Duh. E greșită părerea celor ce cred că oprirea recăsătoririi preoților s'a legiferat sub influența rigorismului primilor creștini. Rigorismul a cerut pe atunci cererea de instituire a celibatului, la Sinodul I ecumenic, care a fost înlăturată de marele Pafnutie. Spiritul moderat pafnutian a fost acela care a legiferat monogamia absolută a clerului ortodox. *În conformitate cu sf. Scriptură și sf. Tradiție, hirotonia este un impediment la căsătorie.*

În spiritul sf. Scripturi și al sf. Tradiții s'a ocupat de această problemă, încă dela început, legislația canonică bisericească. Astfel canonul 17 apostolic oprește dela preoție pe cei ce s'au căsătorit cu două nunți, pentruca în canonul 26 apostolesc să se arate expres hirotonia ca impediment la căsătorie: „Dintre ceice au intrat în cler neînșurați, vrînd să se însoare îngăduim numai ceteșilor și cântăreșilor“. Și mai categoric este canonul 1 al sinodului din Neocezarea: „Presviterul, dacă se va înșura, să se scoată din treapta sa.“ Canonul 3 al sinodului trullan se ocupă cu starea de fapt a preoților care au contractat a doua căsătorie. Iar canonul 6 trebuie citat în întregime: „După cum s'a zis în canoanele apostolești, că, dintre cei ce au intrat în cler necăsătoriți, numai ceteșii și cântăreșii se pot căsători; și noi, păzind aceasta, dispunem ca deacum înainte nici ipodiatonul, nici diaconul, nici presviterul, după ce s'a hirotonit, nicidecum nu are voie să intre în legături de căsătorie. Iar care va îndrăzni să facă aceasta, să se caterisească. Dar dacă ar voi vreunul dintre ceice intră în cler să se împreune cu o femeie prin căsătorie legală, să facă aceasta înainte de hirotonirea ipodiatonului, sau a diaconului, sau a presbiterului“. E atât de clar, încât nu mai e nevoie de vreo explicație, că toate aceste canoane proclamă hirotonia ca impediment la căsătorie.

Dar tot în cadrul sf. Tradiții ființează și legislația canonică a Bisericii în timpul ecumenic. Canoanele nu sunt prin urmare numai niște dispoziții disciplinare, căci ele stau în legătură cu revelația divină pe care o desvoltă. Canonistul Milaș, în legătură cu canonul 17 apostolesc care oprește intrarea în cler a celor ce s'au căsătorit cu două nunți după botez, face următorul comentariu: „*Dispoziția acestui canon derivă din dreptul divin, conform căruia numai acela poate primi slujba preotească, carele s'a căsătorit o singură dată.* În Testamentul vechiu astfel de dispoziție găsim referitor la leviți (III Moise 21, 7 și 13); iar apostolul Pavel se pronunță hotărît în epistolele sale, că persoane sfințite pot fi cei căsătoriți o singură dată (I Tim. 3, 2-13; Tit. 1, 5-6). Acelaș lucru îl găsim în Constituțiile Apostolești (VI, 17) ...Când s'a observat că *dispoziția Sf. Scripturi la căsătoria unică a fețelor sfințite* nu s'a ținut de către toți cu toată rigoarea, atunci a fost necesar ca această dispoziție să se dea în formă de lege, după cum este canonul apostolic prezent, și să interzică primirea în cler pentru toți ceice s'au căsătorit de două ori. *Dispoziția acestui canon a fost în vigoare în Biserică încă dela început,* dupăcum se arată lucrul acesta de către mulți Părinți și învățători ai acelei epoci“. (Dl. Nicodim Milaș: *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, însoțite de comentarii vol. I Partea I trad. de Uroș Covincici și Dr. Nicolae Popovici Arad 1930, pag. 215 sg.). O autoritate canonică de rangul lui Milaș confirmă susținerea noastră că așa numitele canoane, sau ceeace ne interesează aci, canonul despre căsătoria unică a fețelor sfințite „derivă din dreptul divin“. Nu este doar „de natură disciplinară socială“ și „product omenesc“ — cum scria Dr. Vasile Găina (Admisibilitatea căsătoriei a doua a preoților, din punct de vedere dogmatic, canonic și practic. Cernăuți 1907 pg. 29). Chiar însuși Dr. Nicodim Milaș, când anunță în amintita lui broșură că dispoziția canonului 6 trullan nu e de drept divin, ci o lege disciplinară, în loc să argumenteze, se contrazice penibil cu propriile lui afirmații dovedite și citate mai sus. Această conduită i-a atras din partea lui Dr. Emilian Voitschi, acuzația de incorectitudine, într'o broșură despre căsătoria a doua a preoților, pe care regret că n'o mai am la îndemână decât sub formă de note răslețe. Unele dintre aceste incorectitudini le-am remarcat deja la textele sf. Ioan Hrisostomul în privința monogamiei absolute a clericilor. Insuși Milaș, citând în comentariile sale la canonul 26 apostolic pe Arhimandritul Ioan care definește hirotonia ca piedecă la aii căsător aprob (Dr. N. Milaș op. cit. vol. I. partea I pag. 224-225). La comentariul can. 26 apostolic el spune că prohibirea căsătoriei după hirotonie „se proclamă drept lege generală pentru toate timpurile“. Iar despre can. 10 al sinodului dela Ancyra care admitea căsătoria

clericilor celor ce-și arătau, în prealabil și în mod expres, episcopului această intenție a lor înainte de sfințire, scrie că e „*în opoziție directă cu practica canonică a tuturor celorlalte Biserici din primele veacuri*“ (Op. cit. vol. II. partea I, pag. 12). Într'adevăr „al doilea izvor principal și fundamental al dreptului bisericesc de valoare egală cu sf. Scriptură este sf. Tradiție. ...Sf. Tradiție o găsim în simboalele de credință vechi, în canoanele apostolice și cele ale sinoadelor din timpurile primare creștine precum și în scrierile Părinților Bisericii“ (Dr. Nic. Popovici: *Manual de Drept bisericesc* vol. I. partea I. și II, Arad 1925 pg. 26 și 27). „Pentruca o normă a forului bisericesc competent să poată deveni și să poată fi numită canon și să poată deveni ca atare obligatorie pentru Biserica întreagă, trebuie să poarte pecetea perfecțiunii și a generalității, adică să fie expresia unui astfel de adevăr, care se bazează pe sf. Scriptură sau Tradiție și lucrul acesta trebuie să fie recunoscut de Biserica întreagă“ (Dr. N. Milaș: op. cit. vol. I. part. I. pag. 2).

Iată, dar ce este un canon. El face parte integrantă din sf. Tradiție, care e pentru noi ortodocșii autoritate egală sf. Scripturi. Canoanele nu fac decât să legifereze, să aplice în domeniul dreptului bisericesc adevăruri de autoritate divină. Atunci *se pot ele modifica după plac?* Și trebuința de a le modifica e atât de imperioasă, e mai puternică decât armoniosul edificiu clădit de cele 7 sinoade ecumenice încât să-i pretindă modificări? Răspunsul ni-l dau însuși Părinții sinodului al VII ecumenic în canonul 1: „Noi primim cu bucurie în toată întregitatea sa și confirmăm ca *nestrămutabil* tot ceeace orânduiesc acele canoane dumnezeiești date prin vestitorii Duhului Sfânt, adecă prin prealăudații Apostoli, apoi de către cele șase sfinte sinoade ecumenice și de către sfinții Părinți ai noștri. Fiindcă dânsii, fiind cu toții înmnați de unul și acelaș Duh Sfânt, au hotărît cele de trebuință“. În broșura sa: „Hirotonia ca piedecă pentru căsătorie“ (trad. de S. Dragomir, Sibiu 1907, pg. 22), Dr. Nicodim Milaș spune că Duhul Sfânt ar putea schimba anumite dispoziții canonice după împrejurări, după trebuințele superioare ale Bisericii. Deobiceiu sinoadele ulterioare confirmau hotăririle celor anterioare. Dacă totuși s'au făcut unele schimbări, acelea au fost de minimă importanță, cum era, de pildă, data ținerii unor sinoade episcopale, sau modificarea numărului de diaconi într'o cetate (can. 15 Neocezareea) dar numai de către o autoritate superioară (sinodul trullan cononul 16). Cât privește afirmația că al 12-lea canon trullan ar fi cassat can. 5 apostolic relativ la căsătoria episcopilor (Dr. Vasile Găina, op. cit. pg. 22), aceasta e de reacredință. Căci „dispoziția acestui canon, după care și episcopul poate fi căsătorit, nu stă în contrazicere cu canonul 12 trullan, carele

enunță că episcopul nu poate avea soție" (Dr. Milaș: Canoanele vol. I pg. 88). Căci dispoziția can. 5 apostolică nu era imperativă, ci privea numai o stare de fapt: episcopii căsătoriți deja, care n'aveau voie, sub cuvânt de evlavie, să-și alunge soțiile. Dar în niciun caz nu oprea celibatul episcopilor. Așa încât nu poate fi vorba de contradicție și cassare în acest caz.

Așadar cum poate unul și același Duh Sfânt să se contradică, legiferând o dată hirotonia ca impediment la căsătorie, pentruca apoi să decreteze admisibilitatea căsătoriei a II-a la preoți? Cel puțin can. 2 al sinodului trullan pretinde: „*Nimănul să nu-i fie ertat a modifica canoanele mai înainte arătate sau ale desființa*“... Canoanele nu-s legislație obișnuită care se schimbă după împrejurări. Odată ce s'ar face s'ar-altera dreptul divin.

Pentru a desmînți această unitate de conduită a unicului Duh Sfânt susținătorii căsătoriei a II-a a preoților afirmă și o contradicție între sf. Pavel la I Tim. 3, 2, unde se spune că episcopul să fie bărbat al unei femei, și între can. 12 trullan, care împotriva le impune episcopilor celibatul, când după Sf. Scriptură aveau dreptul la căsătorie. După Dr. Vasile Găina op. cit. Biserica în cazul de față n'a respectat postulatul sf. Scripturi, având în vedere binele Bisericii. Fiindcă ea are dreptul de a lega și a deslega, **poate deci să și revoce chiar locul din Scriptură care oprește, dacă într'adevăr oprește căsătoria a doua a preoților.** Adece tot astfel s'ar putea justifica legiferarea căsătoriei a doua a preoților tineri. De fapt între Sf. Scriptură și can. 12 trullan, nu-i nicio contradicție, fiindcă încă dela început erau în Biserică și episcopi celibi ca și căsătoriți. Deaceea nu vom înțelege cuvintele sf. Pavel dela I Tim. 3, 2 în sensul că episcopul trebuie neapărat să fie bărbatul unei femei, că trebuie neapărat să fie căsătorit. Căci prin analogie ar trebui să admitem că sf. Scriptură poruncește ca episcopul să aibe și copii (I Tim. 3, 4) ceea ce ar fi un nou sens. Ci mai degrabă trebuie înțeles în sensul *monogamiei absolute, că episcopul (sau și preotul) dacă este căsătorit odată nu se mai poate căsători odată, în caz de moarte a soției.* Așadar există o unitate desăvârșită de conduită a unuia și aceluiași Duh Sfânt în privința Scripturii, cât și a Sf. Tradiții, respective a canoanelor. Biserica nu-și poate lua enorma răspundere de-a schimba imperativele acestor două izvoare ale Revelației divine, deși ea le păstrează. Dar n'are voie să le modifice nici în virtutea dreptului ei de-a lega și deslega. Și-ar submina temeiurile acestui drept. De altfel dispoziția can. 2 trullan oprește modificarea canoanelor. Iar Milaș spune că acest canon „*interzice modificarea canoanelor în esența lor, în contradicție cu canoanele generale și în mod necorespunzător spiritului Bisericii ortodoxe, voind a linguși patim*

omenești“. Cine se îndoieste că spiritul Ortodoxiei a dominat în primele opt veacuri ale Creștinismului? Și cine nu-și dă seama că ceea ce s'ar putea hotărî acum în privința căsătoriei după hirotonie ar putea fi împotriva acestui spirit? Oare modificarea acestor câteva canoane nu atrag după sine modificarea tuturor celorlalte, după bunul plac?

Un alt argument tot atât de subred, care intervine ca un leit — motiv e faptul că dispoziție canonică prohibitivă căsătoriei după hirotonie n'au fost respectate de unii preoți, care s'au căsătorit după hirotonie. Se amintește cazul unuia numit Ireneu, căsătorit a doua oară, pe care Teodoret din Cyr I-a hirotonit. Dar cazul nu servește pentru a dovedi că dispozițiile canonice împotriva căsătoriei a doua n'au fost respectate, ci dimpotrivă. În urma scandalului produse, Ireneu a fost ceterisit. În decretul de ceterisire se arată cauza: era căsătorit a doua oară. Dar asta nu i-a împiedecat pe canoniștii Valsamon (sec. XII) și pe Nichifor hartofilaxul (sec. XIII) să reafirme categoric autoritatea susnumitelor canoane. E cam riscată afirmația că can. 26 apostolic și can. 1 din Neocezarea nu se observau, numai fiindcă au fost câteva excepții, fie chiar destul de numeroase. Oricât ar fi fost de numeroase excepțiile ele nu sunt altceva decât un abuz. *Iar fiindcă există abuzuri împotriva legii avem drept să anulăm legea?* Dacă există totuși contravenienți trebuie desființat Codul Penal? Dacă cerințelor canonice nu li se supun unii, oare trebuie desființate canoanele? E o logică bizară ale cărei consecințe, dusă până la capăt ar putea pretinde modificarea sau desființarea sf. Scripturi pe motivul, că nu câțiva, dar aproape $\frac{2}{3}$ din omenire n'o ia în seamă, și atâția dintre cei ce spun că o respectă o calcă în picioare. Dacă nu se aplică sancțiuni împotriva celor ce nu respectă canoanele, care legitimează hirotonia ca impediment la căsătorie, *aceasta nu înseamnă că trebuie desființate respectiv cele canoane, ci numai că ele trebuie să fie aplicate!*

În concluzie canoanele confirmă și ele teza sf. Scripturi și a sf. Tradiții în genere, că *hirotonia constituie un impediment absolut la căsătorie.* Faptul că can. 3 trullan dispune să fie reprimiți în cler acei preoți ce s'au căsătorit după hirotonie, cu condiția să se despartă întâiu de astfel de soții și să facă epitimie și să nu poată fi promovați la o treaptă mai înaltă, nu dovedește că impedimentul nu era absolut, ci numai că trebuia curmată o situație abuzivă. Odată curmat abuzul, încetează și osânda. Zonara scrie că acest canon e „dispoziție care a fost provocată numai de împrejurările contimporane și s'a dat spre acomodare la împrejurările de atunci“ (Dr. Milaș: op. cit. vol. I, partea II pag. 319). Dar canonul fixează și un termen (ziua a 15 a din Indicțiunea al patrulea) după care „*celce s'a împreunat*

cu două nunți după botez" să nu mai poată fi cleric. Nici în legislația modernă *legea n'are putere retroactivă, decât numai când se postulează aceasta în mod expres*. Asta însă nu ne îndrituiește să-i contestăm unei atare legi autoritatea absolută. Concesia făcută câtorva preoți, ca și eventualele excepții prevăzute în mod expres în legislația modernă, nu slăbesc legea, ci îi dau mai multă claritate și rezoluțiune. În ce ne privește, hirotonia n'a existat ca impediment la căsătorie numai dela sinodul trullan, cum susține Milaș, în broșura amintită (pg. 18), ci dintru început, precum tot dânsul afirmă la comentarul can. 17 apostolic (v. Dr. N. Milaș, op. cit. vol. I partea I. pag. 215), pasagiu amintit de noi mai sus. Canoanele anterioare, sf. Părinți și sf. Scriptură o adevăresc îndeajuns.

(Va urma)

Presviterul B.

Despre ce să predicăm?

Dumnezeu înainte de Nașterea Domnului despre: STRĂMOȘI ȘI STRĂNEPOȚI.

Între oameni se crede că strămoșii sunt spre lauda și fala strănepoților. Unii se laudă cu vechimea familiei lor de viteji, sau de bogați, de mari învățați sau de mari conducători. În creștinism părinții trebuiesc cinstiti, viața lor frumoasă s'o avem ca pildă. Cinstea pe care au avut-o părinții nu se moștenește, strănepoții nu pot să-și facă loruși o laudă din laude strămoșilor. Dimpotrivă: viața copiilor trebuie să fie spre cinstea și spre lauda părinților. Așa ne învață și următoarele cuvinte din sfânta Evanghelie de azi despre cartea neamului lui Iisus Hristos: *Iar Iuda a născut pe Fares și pe Zara din Tamar, iar Fares a născut pe Esrom, iar Esrom a născut pe Aram* (Matei 1, 3).

Despre cei doi din urmă, anume despre Esrom și despre Aram nu avem ce spune, căci nu mai sunt pomeniți nicăieri.

Iuda, precum se știe, a fost al patrulea fiu al lui Iacob. La rândul său a avut trei fii: Ir, Onan și Șela. Cel mai mare, Ir, a luat de soție pe Tamar. El însă a fost rău, înaintea lui Dumnezeu și, precum spune Sfânta Scriptură, Domnul l-a pedepsit cu moartea. Tamar a rămas văduvă și fără copii. Legea leviratului de atunci cerea ca al doilea frate al soțului mort să ia în căsătorie pe văduva și să-i ridice sămânța, urmând ca și copiii care s'ar naște să fie socotiți ai bărbatului dintâi, adică al fratelui întâi născut. Legea leviratului cu legea despre drepturile mari ale celui întâi născut erau în strânsă legătură.

Onan însă n'a fost bucuros să ia pe văduva

fratelui său și a luat-o numai de sila legii. Știind el că pruncii ce s'ar naște nu ar fi ai săi, ci urmașii fratelui mort, când intra la văduva fratelui, vărsa sămânța jos, ca să nu ridice urmași fratelui său. Fapta aceasta urâtă era călcarea legii, pe care, pentru acele timpuri, Dumnezeu a dat-o. Fapta era și împotriva firii lăsată de Dumnezeu și astfel a fost un păcat mare și urât. Pentru acest păcat Domnul a pedepsit și pe Onan cu moartea.

Păcatul lui Onan, împotriva legii și a firii și azi este din cele mai grele. Vărsarea jos a sămânței, în orice chip, e urfciune și fărădelege și Dumnezeu o pedepsește și azi. Medicii au găsit, că păcatul onaniei slăbește organismul, zdruncină nervii și apropie pe păcătos de moarte. Onanistul ca un bolnav și trupește și sufletește, este mereu abătut, se ferește să privească în ochi, lucrul îl obosește repede și mereu s'ar întoarce la păcatul său, care și mai mult îl zdruncină. În școală sau în armată nu poate asculta, căci luarea aminte-i este slăbită. Mereu închiși în ei înșiși, se feresc de vorba cu alții și începând cu ascunderea păcatului, se învață minănoși. Tot medicii spun, că leenirea prin medic nu se poate face. Doctorul, fără să vrea, ar face pe bolnav să se gândească și mai mult la păcatul său, dela care ar trebui să-i fie gândul abătut. Cel mai bun medicament ar fi: Creșterea bună, prin care să li se atragă luarea aminte, că boala lor e un păcat, din care pricină se fac tot mai rău și îndeosebi mintea li se tâmpește. Un alt medicament este munca încordată, în grădină, la câmp, ca seara la culcare, îndată ce-și pun capul, să și adoarmă. Al treilea leac este patul aspru, tare, fără să se acopere prea călduros. Al patrulea leac este să ia des băi reci, iar zilnic să se spele cu apă rece până la brâu. De fapt, cei mai mulți onaniști sunt dintre tinerii care dorm mult și lucrează puțin sau nimic. Părinții acestor bolnavi să nu uite, că Onan, pentru păcatul său urât, a fost pedepsit. Ceea ce făcea el era rău înaintea lui Dumnezeu și l-a omorât și pe acesta (Facerea 38, 10). Pedepsirea se face și azi dela Dumnezeu. Părinții, dacă au un strop de dragoste, își vor pune toată înțelepciunea, că să-și ferească fiii de păcatul lui Onan.

Văduva lui Ir a rămas tot fără copii. Șela, al treilea fiu al lui Iuda era încă mic. Iuda a trimis pe Tamar la părinții ei, până se va face mare Șela. De fapt, Iuda credea că Ir și Onan ar fi murit din pricina ei și se temea că și cu Șela se va întâmpla așa. Teama era, precum știm, neîntemeiată. Tamar avea un singur gând: să aibă copii. Femeia fără copii era socotită sub blestemul lui Dumnezeu. La vechii Evrei femeile

căsătorite și fără copii erau disprețuite. În templu și în sinagogi aveau un loc aparte, de ocară. Din blestem și din ocară scăpau numai prin nașterea de copii. Gândiți-vă ce bucurie a avut Sara că a născut la bătrânețe pe Isac, sau Elisabeta că a născut pe sfânta Ioan Botezătorul. Cu ce lacrimi amare se ruga Ana, maica prorocului Samuel să aibă copil, să scape din ocară și de sub blestem (Facerea 21, 5-7; Luca 1, 24-25; 1 Regi 1, 11). Și în legea Noului Testament, femeile măritate și fără copii sunt socotite sub blestem, că femeia a căzut în călcarea de poruncă, dar se va mântui prin nașterea de copii, dacă ele vor rămânea cu înțelepciune în credință și în dragoste și în sfințenie (1 Timotei 2, 14-5).

Tamar s'a mutat la tatăl său în Timna, așteptând să se facă mare Șela. În scurtă vreme a murit și soția lui Iuda, numita Șua. Sfânta Scriptură istorisește amănunțit cum a mers Iuda și fără să știe, a intrat la Tamar și din desfrânarea lor s'au născut doi gemeni. Iuda s'a mâniat și a poruncit ca Tamar să fie arsă pentru desfrâu. Ea însă a arătat zălogul ce luase de la Iuda, dovedind că de la el avea copiii. Atunci a zis Iuda: Tamar e mai dreaptă decât mine, pentru că nu am dat-o lui Șela, fiul meu de soție. Era mai dreaptă, căci el a căutat numai desfrânarea, iar ea a vrut să aibă copii, să scape de rușine și de sub blestem.

Însă nașterea gemenilor Tamarei este însemnată. Unul a scos întâi mâna și moașa i-a legat un fir roșu, că acela va fi cel dintâi. Dar mâna însemnată s'a tras și s'a născut celalalt întâi. Acestuia i-au pus numele Fares, însemnând desbinare, deosebire. De aci s'au numit mai târziu feriseii, ca deosebiți de ceilalți oameni. Cel însemnat la mâna, s'a chemat Zara.

Dintre fiii lui Iacob numai Iuda e pus în cartea neamului lui Iisus. Dintre fiii lui Iuda n'au fost pomeniți, poate pentru păcatele lor, nici Ir și Onan, dar nici Șela. Din acestea judecând se pare că dintre gemenii Tamarei ar fi trebuit să scrie în Evanghelie numai pe Fares, din care a urmat apoi neamul lui David. E scris însă și Zara. Tâlcuitorii spun, că Fares a fost scris ca strămoș și tip al poporului evreesc, iar Zara ca tip al creștinilor. Evanghelia creștină s'a arătat în timpul lui Avram ca mâna lui Zara, dar a venit legea lui Moise întreagă ca Fares, ca apoi la venirea Mântuitorului să strălucească întreagă și Evanghelia.

Fares s'a născut din nelegiuire, totuși e scris ca strămoș trupesc al lui Hristos. Legături nelegiuite au fost și mai târziu. Rahav a fost desfrânată, Rut a fost de neam străin, Batșeba a fost adulteră. Tâlcuitorii spun că în cartea neamului lui

Iisus sunt arătate și nelegiuirile strămoșilor, pentru că slava dumnezească nu se poate vătăma prin fărâdelegea unor strămoși după trup. Ce mi ar folosi mie bogăția sau sfințenia strămoșilor mei, dacă eu sunt sărac sau fărâdelege? Tot așa nu poate să strice unui sfânt, că un strămoș i-a fost păcătos.

Hristos Mântuitorul a venit să ia asupra păcatele neamului omenesc; a venit la păcătoși ca să i mântuiască. Nimeni nu l-a putut vădi de păcat (Ioan 8, 46). Nu s'a rușinat însă de strămoșii pământești căzuți în nelegiuire. Să nu ne rușinăm nici noi de păcatele strămoșilor noștri, ci numai de ale noastre. N'avem drept să judecăm pe strămoșii noștri, nici pe ai altora, ci numai pe noi să ne judecăm pentru păcatele noastre. Dar nici nu putem să ne lăudăm cu faptele, cu viețile frumoase ale strămoșilor noștri. Le putem și trebuie să le ținem ca exemple, năzuind să avem și noi fapte și vieți plăcute lui Dumnezeu și oamenilor. Aceste învățături se iau din cartea neamului lui Iisus Hristos.

Învățătura cea mai însemnată ce se desprinde din ea este aceasta: În Sfânta Scriptură găsim și în alte locuri istorisiri despre păcate mari și urte. Sunt scrise ca să înțelegem, că pentru mântuirea noastră din aceste și din altele ca aceste păcate a venit Hristos. Dacă Mântuitorul nu s'a scârbit să primească a fi după trup strănepot al celor păcătoși, noi să învățăm, că oricare ne ar fi păcatele-de până aci, ne putem face fii, frați și împreună moștenitori cu Hristos. Iată, ce ni se cere însă: Dupăcum Sfânta Scriptură nu se sfiește a arăta păcatul, dupăcum Hristos Domnul nu s'a scârbit de strămoșii păcătoși, tot așa să nu ne sfim, să nu ne rușinăm a ne recunoaște, a ne mărturisi păcatele cu pocăință și a ne smulge din ele, ca să ne apropiem cu credință, cu nădejde și cu dragoste de Hristos Mântuitorul nostru, care ridică păcatele lumii (Ioan 1, 29).

Informațiuni

„Material pentru predici”. Considerând că în cei 10 ani trecuți, în rubrica „Despre ce să predicăm?” am publicat la început schițe pentru predici, apoi predici sistematice pentru toate Duminicile de peste an, cu începerea anului 1948, vom introduce rubrica „Material pentru predici” în care, în loc de predici dezvoltate vom da numai *idei frumoase* din: Cazinie, Ioan Gură de Aur, Ilie Miniș etc., care ușor pot fi prelucrate de fiecare preot în predici. La publicarea acestui material vom ține seama, ca și în trecut, de ordinea Duminicilor.

■ **Misiuni religioase.** În parohia *Julița* a avut loc o misiune religioasă, organizată de *Pr. L. Tulcan*, parohul locului. Misiunea a început în 5 Dec. la Vecernie, cu mărturisirea elevilor de școală și a unui mare număr de credincioși. A participat și *P. C. S. Păr. Prof. Dr. P. Deheleanu* din Arad, care a predicat despre însemnătatea Sf. Taine a Pocăinței. Sâmbătă, 6 Dec. s'a săvârșit Utrenia și sf. Liturghie de către *P. C. S. Păr. Prot. Dr. P. Deheleanu*, asistat de *P. C. S. Păr. V. Bembea*, adm. prot. din Săvârșin. Răspunsurile liturgice au fost date de corul bărbătesc local, sub conducerea pricepută a *Păr. L. Tulcan*. După sf. Liturghie s'au sfințit cinci prapori, executați din contribuția mai multor credincioși, în deosebi a *Păr. L. Tulcan*, care a executat pictura în ulei. A predicat *Păr. Dr. P. Deheleanu*. Duminică, în 7 Dec. d. m. în cadrul Școlii de Duminică s'a desfășurat un bogat program de poezii religioase. A conferențiat *Păr. Dr. P. Deheleanu*. La reușita programului au contribuit mult elevii de școală și corul, datorită osteneții *Păr. L. Tulcan*.

Atari misiuni religioase au avut loc și în parohia Iermata în zilele de 4-6 Decembrie. La aceste misiuni au activat preoții: *M. Balan* din Seleuș, *Gh. Belei* din Șicula, *Rațiu Florian* din Moroda și Parohul locului *D. Popian*. Din partea Sfintei Episcopii, au participat părinții: *Prof. Dr. Simeon Șiclovian* și *Ioan Ungureanu*.

Misiunile au avut deplină reușită și zeci de credincioși s'au spovedit și cuminecat.

Duminică 7 Dec., a participat la Școala Duminicală și fanfara bisericii din Seleuș, precum și grupul de ostași din Moroda.

Peste tot misiunile religioase produc o mare însuflețire în poporul drept credincios și ele au darul să lumineze mintea tuturor cu privire la rătăcirile religioase din zilele noastre. *Cor.*

■ **Societatea de lectură „Episcopul Grigorie”** a studenților dela Academia de Teologie din Arad, în ziua de 6 Dec. 1947 orele 16, în aula Academiei, a ținut ședință festivă închinată pomnirii Sf. Nicolae, făcătorul de minuni, patronul școlii.

Cu această ocazie a prezentat următorul program:

1. Tatăl nostru — cor de *C. Porumbescu*.
2. Cuvânt de deschidere — rostit de *Dl. R. Șiclovian* an. IV președ. soc.
3. Lăudați — cor de *C. Porumbescu*.
4. D: spre semnificația sărbătoririi sfinților — conferință ținută de *Dl. V. Georghită* an. III.
5. Bucură-te Nicolae — colindă populară.

6. Rugăciune — melodie de *Dl. D. Duvlea* anul III. executată de autor.

7. Lăcaș străbun — recitare de *Dl. Căta Gavril* an. III.

8. O, ce veste — cor de *Kiriatic*.

9. Pe cel deluț de coala — cor de *I. Lipovan*.

10. Cântec de Crăciun — cor de *Budiș*.

11. Noël — cor de *A. Adam*.

Corurile au fost executate de studenți, sub conducerea *Dlui D. Popoviciu* an. IV.

Ședința a fost onorată de înalta prezență a *P. S. Sale Părintelui Episcop*, precum și de un numeros public. La sfârșit *P. S. Sa* a mulțumit studenților pentru bunul gând de a-și alege ca patron pe marele ierarh *Nicolae*, simbol al faptei creatoare.

CONCURS

Nr. 3788/1947.

Se publică concurs, prin numire, cu termen de 15 zile, pentru îndeplinirea postului de preot ajutor, cu drept de succesiune, pe lângă preotul *Remus Oancea* dela parohia Sfânta Ana, proto-popiatul *Șiria*.

VENITE:

1. 1/2 din sesiunea parohială, 16 jug. cad.
2. Venitele stolare legale.
3. Salarul de Stat, pe care parohia nu-l garantează.

Parohia este de clasa I. În lipsă de recurenți calificați de clasa primă, se admit și recurenți de clasa II.

Preotul ajutor numit va suplini pe preotul paroh *Remus Oancea* la toate serviciile publice și particulare, în și afară de biserică, va catehiza elevii dela școlile primare și gimnaziul unic și va conduce Oficiul parohial.

Preotul ajutor numit va achita din al său toate impozitele după beneficiul său.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, se vor înainta Consiliului Eparhial din Arad.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 2 Decembrie 1947.

† **ANDREI**,
Episcop.

Traian Cibian
cons. ref. eparhial.

A apărut!

A apărut!

Biblioteca „Calea Mântuirii”

Nr. 4-5.

MÂNTUIREA

de

Prot. Dr. ILARION V. FELEA

Diecezana Arad 1947.